

Digitale participatie

Verkenning en uitvoering digitale participatie

Gemeente Montferland

Aanleiding

Vanaf 1 januari 2025 geldt de wet 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Deze wet wil de betrokkenheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties (ook wel de samenleving genoemd) bij het beleid van lokale overheden, zoals gemeenten, vergroten. Dit geldt voor de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van het beleid.¹

In onze participatietrajecten betrekken we de samenleving op verschillende manieren bij projecten en beleidsvorming door hen te laten meeweten, meedenken, meewerken of meebeslissen. Meestal doen we dit via traditionele participatiemiddelen.

De gemeenteraad heeft in de motie 'Nieuwe vormen van participatie en communicatie' het college gevraagd om te onderzoeken welke nieuwe vormen van participatie en community building gebruikt kunnen worden voor planvorming, het inventariseren van wensen van de samenleving en de communicatie vanuit de samenleving.

Digitale participatie biedt hierin belangrijke voordelen. Het maakt het mogelijk om snel en efficiënt de samenleving te betrekken, inclusief degenen die normaal niet mee zouden doen. Digitale platforms laat de samenleving op een voor hen geschikt moment hun mening geven. Dit geeft hen de kans om goed na te denken zonder de druk om snel te reageren of overschreeuwd te worden. Digitale participatie is een andere manier om de samenleving te betrekken bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Er zijn verschillende e-tools beschikbaar, maar het is belangrijk om de juiste te kiezen voor de situatie en de gewenste betrokkenheid².

Gezien de toenemende behoefte om de betrokkenheid van inwoners te versterken, heeft de gemeente een verkenning uitgevoerd. In dit stuk wordt een overzicht gegeven van de verschillende digitale tools, hun kenmerken en de ambitie van de gemeente om de betrokkenheid van de samenleving bij projecten en beleid te vergroten. We streven ernaar hybride participatie aan te bieden, zodat meer mensen kunnen meedoen.

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?cfg=wetsvoorsteldetails&qry=wetsvoorstel%3A36210>

² <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-07/Keuzewijzer%20E-tools-Herziene-versie-2020.pdf>

Digitale tools

Digitale tools maken het makkelijker om de samenleving te betrekken bij gemeentelijke besluitvorming en vergroten daarmee het bereik. Het is echter belangrijk om eerst het doel van de participatie te bepalen, te overwegen wanneer het nodig is en of deze fysiek, digitaal of via een combinatie moet plaatsvinden. Ook moet duidelijk zijn wie erbij betrokken is. Op basis van deze factoren kiezen we de juiste participatiemiddelen, werkvormen en communicatiemiddelen.

In hoofdstuk 4.4 van het Eindrapport "Participatiekader gemeente Montferland 2021" (Hoe gaan we in gesprek: de werkvormen) bespreken we verschillende manieren om de samenleving te betrekken, zowel digitaal als fysiek. Een inspraakavond of een ontwerpatelier kan bijvoorbeeld ook digitaal worden gehouden met behulp van digitale tools.

Hieronder leggen we uit welke digitale tools gebruikt kunnen worden om de samenleving op verschillende manieren te betrekken.

Videoconferentie-tools

Videoconferentie-tools maken het mogelijk om met grote groepen te videobellen. Deelnemers kunnen zelf bepalen wie spreekt, hun scherm delen, vragen stellen via de chat en reageren met emoji's. Bij een webinar bepaalt de organisator wie zichtbaar en hoorbaar is, terwijl de rest als toehoorders deelnemen. De organisator kan hen tijdelijk laten spreken. Voor grotere groepen is er de 'webcast', waarbij de sprekers centraal staan en deelnemers vragen kunnen insturen.³

Een inspraakavond, inloopbijeenkomst, ontwerpatelier, klankbordgroep, stuurgroep of werkgroep kan ook digitaal of hybride worden georganiseerd worden met behulp van een videoconferentie-tool. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen ook andere hulpmiddelen worden gebruikt, zoals een stem- en brainstorm-tool.

Brainstorm-tools

Brainstorm-tools kunnen tijdens bijeenkomsten zoals brainstormsessies en focusgroepen worden gebruikt om de participatie te ondersteunen. Deelnemers kunnen samen ideeën vormen en visueel werken met digitale notities, tekeningen en mindmaps. Deze tools maken het mogelijk voor iedereen om actief bij te dragen door ideeën op te schrijven, te ordenen of visueel weer te geven. Hierdoor wordt het groepsproces bevorderd en wordt een breed scala aan input verzameld dat later verwerkt en gedeeld kan worden.⁴

Stem-tools en survey-tools

Stem-tools en survey-tools bieden de mogelijkheid om snel inzicht te krijgen in de mening van de samenleving. Met stem-tools kan de samenleving via hun laptop, tablet of smartphone stemmen of korte antwoorden geven over een specifiek onderwerp. Deze tools kunnen apart gebruikt worden of geïntegreerd in andere platforms zoals dialoogtools en videoconferentie-tools.⁵

Survey-tools worden gebruikt voor enquêtes en burgerpanels. Hiermee kunnen we snel inzicht krijgen in de meningen van de samenleving over een bepaalde onderwerpen.

Dialoog-tools

Dialoog-tools zijn platforms met functies zoals forums, peilingen en kaarten. Ze kunnen op maat worden ingericht en aangepast aan de huisstijl van de organisatie. Hierdoor kunnen meerdere participatietrajecten centraal beheerd worden.⁶

Buurtplatforms kunnen ook dienen als dialoog-tools, omdat ze dezelfde interactieve functies hebben. Ze zijn specifiek gericht op buurten en wijken en ontstaan vaak vanuit buurtinitiatieven of in nauwe samenwerking met de bewoners. De gemeente kan deze platforms gebruiken om actief samen te werken met bewoners en in te spelen op lokale thema's. Via een buurtplatform kan de gemeente online participatietrajecten starten. Deze platforms worden vaak goed gesteund door de bewoners zelf en combineren online en offline participatie, waardoor zowel digitale als fysieke betrokkenheid wordt bevorderd.⁷

³ <https://openstad.org/uploads/attachments/ckewv55oy1bey9b3w5st5ebvr-inspiratiegids-digitale-participatie.pdf>

⁴ <https://openstad.org/uploads/attachments/ckewv55oy1bey9b3w5st5ebvr-inspiratiegids-digitale-participatie.pdf>

⁵ <https://openstad.org/uploads/attachments/ckewv55oy1bey9b3w5st5ebvr-inspiratiegids-digitale-participatie.pdf>

⁶ <https://openstad.org/uploads/attachments/ckewv55oy1bey9b3w5st5ebvr-inspiratiegids-digitale-participatie.pdf>

⁷ <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2020-07/Keuzewijzer%20E-tools-Herziene-versie-2020.pdf>

Kenmerken van digitale tools

Bij het starten van een digitaal participatietraject is het belangrijk om goed na te denken over de kenmerken van de gebruikte tools. De keuze voor de juiste tool hangt af van factoren zoals gewenste interactie, privacy, beveiliging en toegankelijkheid. Door deze aspecten zorgvuldig te overwegen, kan de participatie effectiever en toegankelijker worden gemaakt.

Direct of niet-direct

Videoplatforms bieden directe interactie doordat deelnemers tegelijkertijd aanwezig zijn. Tekst-gebaseerde platforms, zoals fora, bieden ruimte voor niet-directe interactie, waarbij deelnemers meer tijd hebben om te reageren. Voor snelle reacties is een videoplatform geschikt, voor zorgvuldiger formuleren is een tekst-platform beter.⁸

Gesloten en open systemen

Sommige tools zijn gesloten systemen waarvoor betaald moet worden en waarbij onderhoud door de aanbieder wordt gedaan. Andere tools zijn open en vaak gratis, waarbij de samenleving verbeteringen kan voorstellen.⁹

Privacy en beveiliging

Bij het gebruik van online tools is het essentieel om te weten hoe deze omgaan met persoonsgegevens, volgens de geldende wet- en regelgeving zoals de AVG.

Inclusie en toegankelijkheid

Niet iedereen heeft toegang tot of is vaardig met digitale middelen. Daarom moeten tools toegankelijk zijn voor mensen met een beperking, laaggeletterden of anderstaligen. Een hybride variant, met zowel fysieke als digitale deelname, maakt deelname voor iedereen mogelijk.¹⁰

Onze ambitie

De gemeente wil de betrokkenheid van de samenleving bij projecten en beleid vergroten, zowel bij de voorbereiding, uitvoering als evaluatie. We streven ernaar hybride participatie aan te bieden, zodat meer mensen kunnen meedoen. Dit maakt het mogelijk voor ook diegenen die normaal niet via traditionele middelen deelnemen, maar wel digitaal willen bijdragen. We streven ernaar hybride participatie te realiseren, waarbij fysieke bijeenkomsten bij voorkeur plaatsvinden op locaties dicht bij de mensen in de buurt.

We willen verschillende digitale tools inzetten, zowel apart als gecombineerd, om de participatie te verbeteren. Bijvoorbeeld, we kunnen een video-conferentietool gebruiken voor digitale en hybride bijeenkomsten. Tijdens de bijeenkomst kunnen deelnemers stemmen met een survey-tool, wat het interactiever maakt. Thuisgebruikers kunnen een brainstorm-tool gebruiken, terwijl fysiek aanwezigen hetzelfde doen met papieren materialen. Dit zorgt voor interactie en geeft iedereen de kans om mee te doen op hun eigen manier.

We maken gebruik van bestaande systemen zoals video-conferentie-, enquête-, en dialoogtools (inclusief buurtplatforms), maar staan ook open voor nieuwe tools. Deze moeten voldoen aan de wet- en regelgeving. Nieuwe tools worden goed getest en medewerkers krijgen training over hun gebruik. Waar nodig huren we externe experts in voor technische ondersteuning, zodat problemen ook snel opgelost kunnen worden.

⁸ <https://openstad.org/uploads/attachments/ckewv55oy1bey9b3w5st5ebvr-inspiratiegids-digitale-participatie.pdf>

⁹ <https://openstad.org/uploads/attachments/ckewv55oy1bey9b3w5st5ebvr-inspiratiegids-digitale-participatie.pdf>

¹⁰ <https://openstad.org/uploads/attachments/ckewv55oy1bey9b3w5st5ebvr-inspiratiegids-digitale-participatie.pdf>